

2020



PILAR 3

Offentliggjøring av finansiell informasjon

KOMMUNALBANKEN AS

Innhold

1	MINIMUMSKRAV TIL KAPITAL	1
1.1	KAPITAL	1
1.1.1	KJERNEKAPITAL	1
1.1.2	TILLEGGSKAPITAL	1
1.2	KAPITALDEKNING.....	2
1.3	UVEKTET KJERNEKAPITDEKNING	2
2	STYRING OG KONTROLL MED RISIKO	3
2.1	RISIKOAPPETITT	3
2.2	INTERNKONTROLL OG RISIKOSTYRING.....	3
2.2.1	ORGANISERING	3
2.2.2	INTERNKONTROLLRAMMEVERK	3
2.2.3	RISIKOVURDERING OG KAPITALBEHOV	4
2.3	OPPLYSNING OM RISIKOKATEGORIER	4
2.3.1	KREDITTRISIKO	5
2.3.2	MARKEDSRISIKO	12
2.3.3	OPERASJONELL RISIKO.....	12
2.3.4	LIKVIDITETSRISIKO	13

1 MINIMUMSKRAV TIL KAPITAL

Pilar 1 omfatter kapitalkrav for følgende typer risiko:

- Kreditrisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko

Kommunalbanken (KBN) bruker standardmetode for beregning av kredittrisiko og basismetode for beregning av operasjonell risiko.

1.1 KAPITAL

KBNs samlede ansvarlige kapital etter tillegg, fradrag og begrensninger er på NOK 18 966 mill.

1.1.1 KJERNEKAPITAL

KBNs kjernekapital består av følgende poster (beløp i mill. NOK):

Tabell 1 – Kjernekapital

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	2020	2019
Innbetalt aksjekapital	3 895	3 145
Opptjent egenkapital i form av tidligere års tilbakeholdte resultater	11 092	9 784
Delårsresultat som inngår i kjernekapitalen	1 159	1 283
Andre immaterielle aktiva	(131)	(126)
Foreslått utbytte	-	-
Justeringer i ren kjernekapital knyttet til regulatoriske filtre	(1 441)	(318)
Sum ren kjernekapital	14 574	13 768
Annen godkjent kjernekapital	2 392	2 189
Sum kjernekapital	16 966	15 957

KBN har to utestående fondsobligasjoner, pålydende NOK 1,2 mrd. utstedt hhv. 21. juni 2017 (NO0010794373) og 17. juni 2020 (NO0010876774). Begge er evigvarende, med første innløsningsrett etter hhv. 10 og 5 år, og deretter på hver rentedato. Lånene er klassifisert som egenkapital. NO0010794373 har fast rente på 3.26 pst. i 10 år, og deretter flytende rente på 3m Nibor + 150 bp., mens NO0010876774 har flytende rente 3m Nibor + 125 bp. Begge er tatt opp til handel på Oslo Børs.

1.1.2 TILLEGGSKAPITAL

KBN har ett utestående ansvarlig lån, utstedt 19. mai 2016, pålydende NOK 2 mrd. og forfall i mai 2033.

Lånet er tatt opp til handel på Oslo Børs, og løper med fast rente på 3.02 pst. per år. KBN har med 30 dagers varsel og godkjenning fra Finanstilsynet, rett til å helt, eller delvis, innløse lånet 23. mai 2028 og hver etterfølgende rentedato.

Omtale av bankens kapital gis for øvrig i note 23, 24, 25 og 31 i årsrapporten for 2020.

1.2 KAPITALDEKNING

Minstekravet til kapitaldekning er gitt ved:

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko} + \text{Markedsrisiko} + \text{Operasjonell Risiko}} \geq 8 \text{ pst.}$$

I tillegg er minstekravet til ren kjernekapital 4,5 pst. og minstekrav til kjernekapital 6 pst.

I tabellen under vises en sammenligning av beregningsgrunnlaget og kapitaldekningen for 2020 og 2019:

Tabell 2 – Beregningsgrunnlag og kapitaldekning

<i>(Beløp i mill. NOK)</i>	2020	2019
Beregningsgrunnlag	81 507	79 347
Ren kjernekapitaldekning	17,9%	17,4%
Kjernekapitaldekning	20,8%	20,1%
Kapitaldekning	23,3%	22,6%

KBN følger CRR/CRD IV-forskriften og er underlagt krav til ren kjernekapital på 12,9 pst. inklusive buffere. Tilsvarende er krav til kjerne- og total kapital inkludert buffere på hhv. 14,4 pst. og 16,4 pst.

Under vises bokført verdi for kredittrisiko fordelt på engasjementstyper¹ for 2020 og 2019.

Tabell 3 – Kredittrisiko fordelt på engasjementstype

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	2020	2019
Kredittrisiko (Standardmetoden)		
Stater og sentralbanker	39 690	37 241
Lokale og regionale myndigheter	357 985	339 268
Herav norske kommuner	321 849	310 881
Offentlig eide foretak	7 552	5 893
Multilaterale utviklingsbanker	8 797	7 010
Finansinstitusjoner	17 955	11 011
Herav motpartsrisiko for derivater	17 733	10 073
Engasjementer med sikkerhet i boligeiendom	25	31
Obligasjoner med fortrinnsrett	36 490	35 534
Øvrige engasjementer	1 634	1 466
Verdipapirisering	3	5
Tilleggskrav for CVA-risiko	260	300
Sum kredittrisiko	470 391	437 758

1.3 UVEKTET KJERNEKAPITDEKNING

Uvektet kjernekapitalandel beregnes ihht. CRR artikkel 429, og er gitt ved:

¹ Forskjell i regnskapsverdier og engasjementsbeløp under standardmetoden har sitt opphav i forskjellige motregningsmetodikk av derivater (jf. note 21 i årsregnskap), beregning av fremtidig potensiell kreditteksponering og tilleggskrav til CVA-risiko under CRR, samt at innvilgede men ikke-utbetalte utlån ikke balanseføres.

Kapitalmål

Eksponeringsmål

KBN vil til enhver tid måtte ha en uvektet kjernekapitalandel som utgjør minst 3 pst. av foretakets eksponeringsmål, jf. CRR/CRD IV-forskriften § 8. Per 31. desember 2020 utgjorde den uvektede kjernekapitalandelen 3,7 pst. av eksponeringsmålet.

2 STYRING OG KONTROLL MED RISIKO

2.1 RISIKOAPPETITT

KBN kan ikke ta mer risiko enn det som ligger til grunn for KBNs rolle, mandat, virksomhetsmodell og AAA rating. KBN skal ha svært lav appetitt til å påta seg likviditetsrisiko, kapitalrisiko og kredittrisiko mot utlånskunder og lav appetitt for å påta seg markedsrisiko, operasjonell risiko og motpartsrisiko. Det er definert risikoappetitt for alle vesentlige risikoer som er kritiske for bankens virksomhet og eksistens. Bankens vesentligste risikokategorier er kapitalrisiko, kredittrisiko, likviditetsrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

2.2 INTERNKONTROLL OG RISIKOSTYRING

2.2.1 ORGANISERING

Styrets formål og oppgaver er fastsatt i aksjeloven, finansforetaksloven og selskapets vedtekter. Styret benytter revisjonsutvalget og risikoutvalget som saksforberedende organer i oppfølgingen av risikostyringen og internkontrollen. Styret har det overordnede ansvaret for risikostyringen og fastsetter bankens risikoappetitt i tråd med eierens og myndighetenes krav, og hensyntar bankens risikokapasitet og toleranse for svingninger i resultat og kapital.

Styret underrettes jevnlig om foretakets virksomhet, stilling og resultatutvikling. Styret behandler administrasjonens vurdering av risiko og hendelser som en integrert del av den løpende virksomhetsrapporteringen.

Administrerende direktørs ansvar er fastsatt i gjeldende lover, herunder aksjeloven og finansforetaksloven, selskapets vedtekter og instruks og pålegg fra styret. Administrerende direktør har ansvaret for gjennomføring av risikostyringen og internkontrollen, og følger opp og vurderer løpende endringer i bankens risikoeksponering.

I Kommunalbankens første forsvarslinje for risiko- og etterlevelseskontroll inngår utlånsavdelingen, finansmarkedsavdelingen med innlån, likviditetsstyring og Middle Office, og avdelingen for post trade operations.

Andre forsvarslinje består av finansiell kontroll, samt risikostyrings- og compliancefunksjonene. Lederne for risikostyrings- og compliancefunksjonene har direkte rapporteringslinje til administrerende direktør og til styret. Andre forsvarslinje overvåker, veileder og bidrar til å forbedre førstelinjekontrollene og utfører samlet risikomåling og -rapportering. Ansvaret omfatter risikostyringen og etterlevelseskontroll av eksternt og internt regelverk (compliance). Tredje forsvarslinje utøves av internrevisor Deloitte som rapporterer direkte til styret.

2.2.2 INTERNKONTROLLRAMMEVERK

KBNs retningslinjer for internkontroll har som formål er å etablere overordnede prinsipper for arbeidet med å gjennomføre og følge opp internkontrollen, samt tydeliggjøre roller og ansvar. KBNs internkontroll skal sikre:

- Målrettet og effektiv drift
- Pålitelig rapportering
- Etterlevelse av eksternt og internt regelverk
- Overvåkning og oppfølging av styrefastsatt risikoappetitt

KBNs internkontrollsystem består av mål og strategi, styrende organer, prosessrammeverk, risikostyring, kontroller, etterlevelse og rapportering. Samlet skal disse elementene sikre at KBN har en effektiv internkontroll. Elementene som utgjør KBNs internkontrollsystem er illustrert i Figur 1.



Figur 1 Internkontrollsystem

2.2.3 RISIKOVURDERING OG KAPITALBEHOV

Det foretas en risikovurdering av vesentlige risikoer for alle bankens virksomhetsområder minst årlig. For alle virksomhetsområdene foretas en systematisk vurdering av om foretakets risikostyring er tilstrekkelig for å håndtere identifiserte risikoer på en forsvarlig måte. Risikovurderingene forelegges styret. KBN har i tillegg en prosess for vurdering av kapital- og likviditetsbehov ift. institusjonens risikoprofil (ICAAP). I prosessen evalueres også risikokategorier som ikke inngår i Pilar 1. Institusjonen skal løpende vurdere om kapitalbehovet er tilstrekkelig ut fra faktisk og fremtidig risikoeksponering. ICAAP er en integrert del av vurderings- og beslutningsgrunnlaget for institusjonens kapitalbehov, hensyntatt strategi, budsjett, internkontroll, rammer og evt. nye produkter/forretningsområder. Styret og ledelsen vurderer løpende og dokumenterer minst årlig det overordnede risikobildet.

Beregning av kapitalbehovet gjennomføres ved å estimere hvor mye kapital institusjonen bør ha for å sikre seg mot den totale risikoeksponeringen. Dette gjøres ved å estimere kapitalbehovet per

risikoområde. I KBNs ICAAP dokument er følgende risikokategorier gjenstand for særskilt oppfølging og styring: kredittrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko, operasjonell og annen ikke-finansiell risiko.

Institusjonen har utarbeidet stresstester for styring og overvåking² av bl.a. kredittrisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko. Resultat fra slike stresstester benyttes minst årlig i oppdatering av strategi, kapitalvurderingsprosesser, gjenopprettingsplan³ samt for å fastsette rammer og retningslinjer ved rammebrudd.

Operasjonell risiko for kritiske funksjoner og prosesser i KBN vurderes årlig, eller når forholdene tilsier det. Operasjonell risiko vurderes langs forhåndsdefinerte tapshendelseskategorier i tråd med myndighetsanbefalinger. Formålet er å sikre at det er etablert tilstrekkelige risikoreducerende tiltak for å unngå tap. Hendelser rapporteres og registreres i KBN og inngår i vurderingen av den operasjonelle risikoen.

2.3 OPPLYSNING OM RISIKOKATEGORIER

2.3.1 KREDITTRISIKO

Kredittrisiko defineres som risiko for tap som følge av at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til inngåtte avtaler.

KBN har kreditteksponering ifm. utlån, likviditetsforvaltning og sikringshandler (derivattransaksjoner).

- KBN gir lån til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale/kommunale/ fylkeskommunale selskaper samt andre selskaper/organisasjoner som utfører kommunale oppgaver mot kommunal, fylkeskommunal eller statlig garanti. Kredittrisiko for utlån skal være svært lav og begrenser seg til betalingsutsettelse da betalingsforpliktelsen ikke kan falle bort. Det er fastlagt i kommunelovens § 55 at kommuner og fylkeskommuner ikke kan slås konkurs. I kommuneloven er det også gitt bestemmelser om de prosedyrer som skal følges dersom betalingsutsettelse må iverksettes. Etter disse bestemmelsene overtar staten ved Kommunal- og moderniseringsdepartementet styringen av en kommune dersom kommunen ikke kan oppfylle betalingsforpliktelsene. Dette vil i praksis sikre långiver mot tap av akkumulert gjeld og påløpte renter.
- Det inngås sikringsforretninger for å avdekke rente- og valutarisiko. Ved inngåelse av disse tar KBN på seg kredittrisiko på motparten. KBN aksepterer kun lav kredittrisiko på disse motpartene. Motparter er finansinstitusjoner og clearinghus. KBN benytter sikringsderivater for å sikre markedsrisiko på innlån, for å bytte finansiering i annen valuta til norske kroner, for å sikre markedsrisiko på utlån og likviditetsportefølje og for kort likviditetsstyring. KBN har aktive derivatavtaler med 34 forskjellige motparter.
- Kredittrisiko i likviditetsporteføljen skal være lav. Forvaltningen er underlagt blant annet likviditetskrav, ratingkrav, diversifiseringskrav, samt krav til motpart- og instrumenttyper. Gjennomsnittlig vektet rating på porteføljen var AA+ (lavest av S&P og Moody's) og 71,5 pst. av likviditetsporteføljen var plassert i papirer som har risikovekt 0 prosent.
- Gjennomsnittlig løpetid i likviditetsporteføljen var 1.62 år ved årsskiftet. Motparter er stater og sentralbanker, lokale og regionale myndigheter, finansinstitusjoner, obligasjoner med fortrinnsrett, offentlig eide foretak og multilaterale utviklingsbanker innen OECD. Den lave

² Institusjonen benytter finanssystemet Murex, en egenutviklet applikasjon KBLoan for utlånsvirksomheten samt regnskapssystemet Global fra Visma i sin styring og overvåking av markeds-, likviditets- og kredittrisiko.

³ KBN har etablert planer og mulige tiltak for å gjenopprette bankens finansielle stilling etter en alvorlig svekkelse. Gjenopprettingsplanen oppdateres minst årlig.

løpetiden begrenser kredittspreadsrisikoen i likviditetsporteføljen.

Tabellen under viser gjennomsnittlig vektet løpetid per ratingklasse i likviditetsporteføljen per 31. desember 2020 (beløp i tusen NOK).

Tabell 4 - Gjennomsnittlig vektet løpetid for ratingklasser i likviditetsporteføljen

<i>(Beløp i NOK 1,000,000)</i>	Hovedstol	Gjennomsnittlig vektet løpetid
AAA	49 202	1.63
AA+	41 880	1.94
AA	11 462	1.27
AA-	4 735	1.21
A+	10 176	1,08
A	1 384	0,63
A-	-	-
NR	6 459	1,41
Sum	125 298	1,62

For alle motparter reguleres den eksterne kredittrammen av forskrift om store engasjementer. I tillegg har institusjonen et internt rammeverk for fastsettelse av kredittrammer. KBN har valgt å benytte standardmetoden for rapportering av kapitaldekning for kredittrisiko.

KBN benytter den skalaen som angis av de internasjonale ratingbyråene Moody's og Standard & Poor's for rating av engasjementer i likviditetsporteføljen. KBN benytter den laveste ratingen av de to. Ratingendringer følges opp kontinuerlig. Alle låntakere vurderes med intern kredittanalyse.

Tabell 5 - Rating av engasjement

Engasjementskategori	Rating- eller eksportkreditbyrå
Stater og sentralbanker	Moody's og S&P
Lokale og regionale myndigheter	Moody's og S&P (aktuelle stat)
Offentlig eid foretak	Moody's og S&P
Multilaterale utviklingsbanker	Moody's og S&P
Internasjonale organisasjoner	Moody's og S&P
Institusjoner	Moody's og S&P
Foretak	Moody's og S&P
Massemarkedsengasjementer	Ikke aktuelt
Pantesikkerhet i boligeiendom	Ikke ratet
Pantesikkerhet i næringseiendom	Ikke aktuelt
Forfalte engasjementer	Ikke aktuelt
Høyrisiko engasjementer	Ikke aktuelt
Obligasjoner med fortrinnsrett	Moody's og S&P
Andeler i verdipapirfond	Ikke aktuelt
Øvrige engasjementer	Ikke aktuelt
Verdipapirisering	Moody's og S&P

Tabellen under viser engasjementsbeløp hvor bruk av ratingbyråer har dannet grunnlaget for vektingen per 31. desember 2020. Beløpene er uten tillegg av garantier og sikkerheter.

Tabell 6 – Engasjementsbeløp ut i fra ekstern kreditt-rating

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	Rating- eller eksportkreditbyrå	Markedsverdi	Andel av totalt beløp
Stater og sentralbanker	Moody's og S&P	22 763	18%
Lokale og regionale myndigheter	Moody's og S&P	22 769	18%
Offentlig eid foretak	Moody's og S&P	7 552	6%
Multilaterale utviklingsbanker	Moody's og S&P	8 797	7%
Institusjoner	Moody's og S&P	26 784	21%
Foretak	Moody's og S&P	3 714	3%
Obligasjoner med fortrinnsrett	Moody's og S&P	36 490	28%
Verdipapirisering	Moody's og S&P	3	0%
Sum		128 873	100%

Figuren under viser markedsverdien av likviditetsporteføljen fordelt på geografiske områder per 31. desember 2020.

Tabell 7 – Geografisk fordeling av likviditetsporteføljen

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	Markedsverdi	Andel av totalt beløp
Asia	9 714	8%
Europa	43 380	34%
Nord-Amerika	20 249	16%
Norden	46 733	36%
Oseania	-	0%
Supranasjonal	8 797	7%
Sum	128 873	100%

Note 27 i årsrapporten for 2020 gir oversikt over kredittisiko for hele balansen per 31. desember 2020 for både ratede og ikke-ratede engasjementer fordelt på ulike risikoklasser og fordelt på land.

Ansvar for oppfølging av restanser er tillagt kunde- og markedsansvarlige og det er fastsatt rutiner for oppfølging, rapportering og eskalering.

Beskrivelse av metodikk for forventet kredittap iht. IFRS 9 fremgår av avsnittet «Regnskapsprinsipper» i årsregnskapet. KBN har ikke hatt faktiske tap og har ingen misligholdte engasjementer per utgangen av 2020.

Tabellene under viser samlet engasjementsbeløp for kredittisiko fordelt på ulike engasjementstyper per 31. desember 2020.

Tabell 8 – Kredittrisiko fordelt på geografisk område

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	Bokført verdi
Asia	9 714
Europa	43 380
Nord-Amerika	20 249
Norden	368 625
Oseania	-
Supranasjonal	8 797
Motpartsrisiko for derivater	17 733
Øvrige engasjementer	1 634
Tilleggskrav for CVA-risiko	260
Sum	470 391

Tabell 9 – Kredittrisiko fordelt på bransje

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	Bokført verdi
Kredittforetak	17 474
Kommuner og fylkeskommuner	279 694
Interkommunale selskaper	15 476
AS og Stiftelser med kommunal garanti	26 677
Lån til ansatte	25
Utenlandske finansinstitusjoner, multilaterale utviklingsbanker og statsgaranterte banker	65,897
Statsforvaltning i utlandet	22 769
Utenlandske, ikke-finansielle foretak	22 752
Motpartsrisiko for derivater	17 733
Øvrige engasjementer	1 634
Tilleggskrav for CVA-risiko	260
Sum	470 391

Tabell 10 – Kredittrisiko fordelt på løpetid

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	Bokført verdi
Gjenværende løpetid < 1 år	80 974
Gjenværende løpetid > 1 < 5 år	144 359
Gjenværende løpetid > 5 år	225 431
Motpartsrisiko for derivater	17 733
Øvrige engasjementer	1 634
Tilleggskrav for CVA-risiko	65,897
Sum	470 391

KBNs derivatportefølje per 31. desember 2020 er beskrevet i tabellene under.

Tabell 11 – Motpartsrisiko for derivater fordelt på geografiske områder

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	Bokført verdi
Asia	207
Europa	7 804
Nord-Amerika	6 932
Norden	1 569
Oseania	1 220
Sum	17 733

Tabell 12 – Motpartsrisiko for derivater fordelt på bransje eller type motparter

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	Bokført verdi
Forretningsbanker	97
Utenlandske banker	17 635
Sum	17 733

Tabell 13 – Kredittrisiko for derivater fordelt på løpetid

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	Bokført verdi
Gjenværende løpetid < 1 år	666
Gjenværende løpetid > 1 < 5 år	5 956
Gjenværende løpetid > 5 år	11 110
Sum	17 733

KBN tar hensyn til sikkerheter ved fastsettelse av kapitalkrav for kredittrisiko. KBNs faktiske derivateiendeler iht. rammeavtalen for motregning utgjorde NOK 11,6 mrd. mens KBN hadde mottatt NOK 9,5 mrd. i kontanter som sikkerhet for denne eksponeringen per 31. desember 2020 ihht. rammeavtale for sikkerhetsstillelse.

KBN inngår ikke kredittderivater e.l. derivater som kan gi «wrong-way» eksponering.

Dersom KBN hadde blitt nedgradert fra AAA til A ville banken måtte postere ekstra sikkerhet til enkelte motparter. Per 31. desember 2020 har KBN ingen eksponering mot slike motparter og vil derfor ikke ha måttet postert ytterligere sikkerhet ved en evt. nedgradering fra AAA til A.

Utlån: Samlet engasjementsbeløp for selskapslån som er sikret i sin helhet med garanti fra kommune eller fylkeskommune utgjorde NOK 24,2 mrd. per 31. desember 2020.

Likviditet: Verdipapirer med garantier utgjorde 25 pst. av institusjonens likviditetsportefølje ved årsskiftet. Hovedkategorier av garantister er regionale myndigheter og utenlandske stater. Samlet engasjementsbeløp som er sikret med garantier i institusjonens likviditetsportefølje tilsvarer NOK 31,8 mrd. per 31. desember 2020.

Tabellen under viser totalt engasjementsbeløp før og etter sikkerheter per 31. desember 2020 fordelt på engasjementstype for engasjementer som omfattes av sikkerheter.

Tabell 14 – Totalt engasjementsbeløp før og etter sikkerheter

(Beløp i NOK 1 000 000)	Engasjementsbeløp før sikkerhet	Engasjementsbeløp etter sikkerhet	Differanse
Lokale og regionale myndigheter	325	362 739	37
	179		560
Stater og sentralbanker	22	39 690	16
	763		926
Institusjoner	26	222	(26
	803		581)
Foretak	27	-	(27
	907		907)
Sum	402	402 652	-
	652		

2.3.1.1 KREDITTRISIKO FOR FINANSIELLE MOTPARTER

Det eksisterer en risiko for at en motpart i en sikringsforretning (derivat) ikke klarer å møte sine forpliktelser.

KBN har lav risikoappetitt for kredittrisiko på finansielle motparter. KBN har fastsatt grenser for maksimal eksponering for hver motpart. Disse motpartene er norske eller internasjonale finansinstitusjoner med krav om at disse er under tilsyn og har rating⁴ A-/A3 eller høyere.

KBN krever at det inngås en rammeavtale ved opprettelse av alle nye motpartsforhold som forutsetter bruk av derivater og gjenkjøpsavtaler. For derivater innebærer dette ISDA-avtale og CSA-anneks, som innebærer utveksling av sikkerheter mellom KBN og motparten med sikte på å eliminere kredittrisikoen. Sikkerheten stilles i form av kontanter. Motpartseksponeringen måles og overvåkes løpende. Avtalene inneholder bestemmelser om ekstra sikkerhetsstillelse til fordel for KBN dersom motpartens rating svekkes til gitte nivåer, samt opsjon for avvikling av derivatkontraktene også på forhåndsavtalte ratingnivåer. KBN har daglig verdivurdering av motpartseksponering og sikkerheter og benytter avansert metode for sikkerhetsstillelse i kapitalkravregelverket. KBN bruker ikke kredittderivater.

For derivatavtaler som er underlagt clearingplikt er KBNs eksponering mot en «sentral motpart» (LCH Cleared Ltd.).

Tabellen under viser brutto virkelig verdi (balanseført verdi) i mill. NOK for derivater før det er tatt hensyn til motregning og sikkerheter. Netto virkelig verdi viser verdi før sikkerheter per 31. desember 2020.

⁴ Definert hhv. iht. Standard & Poors og Moody's ratingskala.

Tabell 15 – Verdi finansielle derivater

(Beløp i NOK 1 000 000)	Netto virkelig verdi	Brutto virkelig verdi
Renteswapper	2,889	9,320
Herav clearet	748	6,404
Valutaswapper	(6,182)	13,403
Egenkapitalrelaterte swapper	130	269
Sum	(3,163)	22,992

Finansielle derivater er beskrevet i note 21 i årsrapporten 2020. Effekten av netting og kontantsikkerhetsstillelse er beskrevet i note 22 i årsrapporten 2020.

KBN benytter motregning av derivater ved rapportering av kapitaldekning. Ved konvertering av rente- og valutaderivater til kredittrisiko kan bilaterale motregningsavtaler godkjennes som risikoreduserende. Motregningsavtaler konverteres til kredittrisiko ved å benytte netto reinvesteringskostnad. Effekten av motregning kommer til fradrag, og reduserer dermed beregningsgrunnlaget for kapitaldekning.

KBNs krav til motregning av derivater fremgår av CRR:

- Institusjonen må ha inngått en bilateral motregningsavtale som gir rett til motregning av alle forpliktelsene som omfattes av avtalen ved mislighold.
- Motregningsavtalen skal være gyldig etablert.
- Institusjonen skal ta hensyn til motregning ved måling og styring av motpartsrisiko for hver motpart ved fastsettelse av risikorammer.
- Effekten av motregning består av to deler:
- Nettoeffekt av motregningsavtaler, differansen mellom brutto reinvesteringskostnad og de tilsvarende nettobeløp som fremkommer etter at motregningsavtaler er hensyntatt.
- Potensiell fremtidig kreditteksponering, definert som⁵: $PFE = (0.4 \times PFE_{BTO}) + (0.6 \times NBF \times PFE_{BTO})$

2.3.1.2 KREDITTRISIKO VED VERDIPAPIRISERING

KBN har én posisjon tilknyttet verdipapirisering som inngår i likviditetsporteføljen og utestående volum per 31. desember 2020 utgjør 0,002 prosent av forvaltningskapital.

Posisjonen har er risikovektet til 20%, basert på den laveste ratingen hos S&P (AAA) og Moody's (Aa2).

For risikostyring overvåker KBN offisiell kredittrating og foretar intern analyse av fundamentale forhold i markedet der posisjonene er plassert.

Posisjonen er denominert i EUR, er av aktivaklasse "prime RMBS", og utgjør NOK 3 mill. Underliggende risiko for posisjonen er boligmarkedet i Spania.

⁵ PFE = potensiell fremtidig kreditteksponering for alle kontrakter som omfattes av motregningsavtalen
PFE_{BTO} = potensiell fremtidig kreditteksponering for alle kontrakter som omfattes av motregningsavtalen (hovedstol × multiplikator). NBF = «netto-brutto forholdet» - netto reinvesteringskostnad delt på brutto reinvesteringskostnad, delt på brutto reinvesteringskostnad for tilsvarende kontrakter.

Verdipapiret ble anskaffet med intensjon om å holde til forfall, og er klassifisert regnskapsmessig som amortisert kost under IFRS 9. Posisjonen blir vurdert for nedskrivning ved objektive bevis for verdifall. Per 31. desember 2020 er det ikke foretatt nedskrivninger i denne porteføljen.

2.3.2 MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko består av basis-, rente- kredittspread- og valutarisiko og påvirkes av spesifikke markedsbevegelser.

2.3.2.1 BASISRISIKO

Basisrisiko oppstår i forbindelse med valutasikring av bankens innlån. Valutasikringsderivater benyttes utelukkende til å redusere valutarisiko. Valutasikringsderivater medfører eksponering mot en basis spread (cross-currency basis swap spread) som utgjør en markedsrisiko for Kommunalbanken.

2.3.2.2 RENTERISIKO

Renterisiko oppstår i forbindelse med bankens utlåns- og innlånsvirksomhet. Renterisikoen er et resultat av at rentebindingstiden for bankens eiendeler og gjeld ikke er sammenfallende, samt at inn- og utbetalinger faller på forskjellige tidspunkt. Som et ledd i bankens styring av renterisiko på eiendeler og gjeld benyttes finansielle instrumenter for å minimere renterisiko.

Banken har innlån og likviditetsplasseringer i ulike valutaer. Rente- og valutarisiko sikres per transaksjon for alle valutaer unntatt NOK, USD og EUR. Renterisikoen i disse valutaene sikres med renteswapper, slik at banken kun har eksponering mot endringer i tre måneders pengemarkedsrenter.

Renterisikoen med rammer fremgår i note 28 i årsrapporten og er summen av renterisiko i anleggs-, sikringsbokførings og «hold-til-forfall porteføljen». KBN har ingen handelsportefølje.

2.3.2.3 KREDITTSREADRISIKO

Kredittspreadrisiko er definert som risiko for endring i markedsverdi på obligasjonsinvesteringer som verdsettes til markedsverdi. Bankens likviditetsportefølje er eksponert for kredittspreadrisiko. Kredittspreadrisiko begrenses ved hjelp av ulike løpetidsbegrensninger.

2.3.2.4 VALUTARISIKO

Valutarisiko defineres som risiko for tap i markedsverdier som følge av svingninger i valutakurser. Valutarisikoen oppstår som følge av at bankens innlån hovedsakelig er i utenlandsk valuta, mens utlån er i norske kroner. Bankens finansielle retningslinjer krever sikring av all valutarisiko knyttet til balanseposter. Det kan imidlertid oppstå kortsiktige nettoposisjoner knyttet til resultatposter i USD og EUR. Valutarisiko sikres både på transaksjonsnivå og porteføljenivå. Rammen for valutarisiko er NOK 12,0 mill. for en absolutt kursendring i alle valutaer.

Valutarisiko fremgår fra note 29 i årsrapporten.

2.3.3 OPERASJONELL RISIKO

KBN har valgt basismetoden for å beregne kapitalkravet for operasjonell risiko. Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 prosent av gjennomsnittlig inntekt⁶ de tre siste år multiplisert med 12,5, beregnet ved regnskapsårets slutt.

⁶ Iht. definisjon i CRR.

KBN anvender en intern metode i vurdering av operasjonell risiko. Data fra overvåking av den operasjonelle risikoen inngår i institusjonens internkontroll og bidrar til bedret styring av risikoutsatte prosesser i institusjonen. Dette gjør det mulig å sette inn tiltak tidlig i prosessen.

2.3.4 LIKVIDITETSRISIKO

2.3.4.1 STRATEGI OG STYRING

Likviditet og finansiering har som overordnet mål å understøtte bankens utlånsvirksomhet.

Banken skal sikre finansieringen gjennom å spre innlån over de viktigste valutaene, over forskjellige investorgrupper og søke en jevn forfallsprofil tilpasset utlånenes løpetid. For å kunne møte en krise i finansmarkedet og uforutsette utbetalinger skal banken ha tilstrekkelig likviditetsreserve. Reserven skal investeres i likvide verdipapirer med høy kredittvurdering. Den forretningsmessige drift av likviditetsforvaltning og bankens finansiering skal gjennomføres mest mulig kostnadseffektivt gitt bankens rammer og retningslinjer.

Den overordnede risikoappetitten for likviditetsrisikoen er fastsatt til å være «svært lavt». Overordnet risikoappetitt er operasjonalisert i form av risikorammer som er utarbeidet spesifikt for bankens likviditetsrisiko og balanse. I tillegg skal likviditetsbeholdningen sikre at KBN innfrir regulatoriske krav til enhver tid og det er lagt til grunn at styrets krav til LCR skal være er minst 125 prosent (signifikante valuta er fastsatt å være minimum 110 prosent med unntak for norske kroner der kravet er satt til å være minimum 55 prosent), og NSFR minst 110 prosent, mot det myndighetsfastsatte minstekravet på 100 prosent.

2.3.4.2 RISIKOMÅL OG RAMMER FOR LIKVIDITETSRISIKO

Bankens likviditetsbehov er summen av fremtidige forventede og uventede inn- og utbetalinger. Likviditetsstyringen tar utgangspunkt i forventede inn- og utbetalinger som er kontraktuelt fastsatt. Disse består av avdrag og rentebetaling på utlån, kontantstrøm på derivatkontrakter, avdrag på innlån og innbetalinger på innlån som er kontraktuelt inngått. Likviditetsforvaltning i banken omfatter styring av inn- og utbetalinger på inntil 1 år. Kommunalbanken holder en likviditetsportefølje med formål å kunne møte sine forpliktelser i 12 måneder uten tilgang på ny innlåning. Rammer og styring legger til grunn at banken alltid skal ha tilstrekkelig likviditet til å operere minimum 10 måneder uten ytterligere finansiering. Utvikling i tilgjengelig likviditet målt mot rammen følges opp på daglig basis.

I tillegg til kontraktuelle likviditetsstrømmer er styring og rammer for likviditetsrisiko basert på potensialet for uforutsette likviditetsbehov. Bankens uforutsette likviditetsbehov er en funksjon av variasjon i sikkerhetstillegg til derivatmotparter som følge av markedsrisiko, økt sikkerhetstillegg som følge av en nedgradering av bankens rating, trekning på kommiterte ikke-utbetalte lån, utlånsvekst, manglende oppgjør og/eller innbetaling fra motparter og markedsforventning om tilbakekjøp av egen gjeld.

For å ivareta risikoen som overnevnte effekter representerer har banken utarbeidet et eget likviditetsrisikorammeverk med tilhørende rammer som stiller krav til tilgjengelig likviditet for risikohorisontene 3, 30 og 90 dager. Risikomålet er basert på en stresstest som tar utgangspunkt i den mest vesentlige risikoen som er variasjon i sikkerhetstillegg til derivatmotparter. Likviditetsbehovet som potensielt kan oppstå under markedsscenarioet for de ulike risikohorisontene utgjør grunnlaget for likviditetsrammer med tilhørende krav til likviditet i rammeverket.

KBNs styre og ledelse vurderer bankens rammeverk for likviditetsstyring til å være godt tilpasset bankens forretningsmodell og balanse. Nivået på tilgjengelig likviditet og likviditetsrammer er tilstrekkelig for å understøtte bankens likviditetseksposering.

Utfyllende informasjon om likviditetsrisiko fremgår i note 30 i årsrapporten for 2020.